

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЗООПСИХОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ЕТОЛОГІЇ

спеціальність	207 – «Водні біоресурси та аквакультура»	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	«Водні біоресурси та аквакультура»	факультет	біотехнологій
освітній рівень	не обмежено	кафедра	фізіології і біохімії тварин

ВИКЛАДАЧ

Жукова Ірина Олексіївна

Вища освіта – спеціальність ветеринарна медицина
Науковий ступень – доктор ветеринарних наук 16.00.04 Ветеринарна фармакологія та токсикологія
Вчене звання – професор кафедри фізіології та біохімії тварин
Досвід роботи – більше 35 років
Показники професійної активності з тематики курсу:

- авторка більше 20 методичних розробок;
- співавторка більше 10 тематичних публікацій;
- учасниця наукових і методичних конференцій.

телефон	0957736526	електронна пошта	phiziolog.hdzva@ukr.net	дистанційна підтримка	Moodle
---------	------------	------------------	-------------------------	-----------------------	--------

До викладання дисципліни долучені: доцент, кандидат біологічних наук Водоп'янова Лариса Антоліївна, доцент, кандидат с.-г наук Костюк Інна Олександрівна, ст. викл. Кочевенко Олена Сергіївна

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	засвоєння фахівцями зі спеціальності водні біоресурси та аквакультура методів наукового дослідження психіки та поведінки тварин; прищеплення практичних навичок в самостійному виконанні аналізу форм і внутрішніх спонукальних мотивів поведінки тварин, планування та виконання етологічних досліджень і методів навчання тварин; діагностики адаптації тварин до технологій їх утримання; здатність розв'язувати різноманітні завдання, що пов'язані з виробництвом продукції аквакультури, а також з розведенням та експлуатацією гідробіонтів.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, командна робота
Деталізація результатів навчання і форм їх контролю	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство; здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність сприймати нові знання в галузі водних біоресурсів та аквакультури та інтегрувати їх з наявними; знати та розуміти основи рибництва: в гідробіології, гідрохімії, біофізиці, іхтіології, біохімії та фізіології гідробіонтів, генетиці, розведенні та селекції риб, рибальстві, гідротехніці, іхтіопатології, аквакультурі природних та штучних водойм на відповідному рівні для основних видів професійної діяльності (ЗК2, ЗК5, ЗК7, ЗК8, ФК1, ФК9, ПРН5) / індивідуальні завдання, тренінг • Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, вчитися і оволодівати сучасними знаннями, практично застосовувати базові знання з водних біоресурсів та аквакультури під час виробництва риби та інших гідробіонтів у природних водоймах, коригування стану якості води, природної кормової бази та застосування інтенсифікаційних заходів, використовувати знання і розуміння походження та будови, способів життя, поширення рибоподібних і риб, принципів і методів систематики, біологічних особливостей рибоподібних і риб під час вирощування об'єктів водних біоресурсів та аквакультури (ЗК2, ЗК9, ФК16, ФК17, ПРН9)/ індивідуальні завдання

	<ul style="list-style-type: none"> Здатність аналізувати умови водного середовища природного походження, у тому числі антропогенні впливи з погляду фундаментальних принципів і знань водних біоресурсів та аквакультури, досліджувати біохімічні, гідробіологічні, гідрохімічні, генетичні та інші зміни об'єктів водних біоресурсів та аквакультури і середовища їх існування, збирати та аналізувати дані, включаючи аналіз помилок та критичне оцінювання отриманих результатів спеціальності водні біоресурси та аквакультура, знати та розуміти елементи рибництва (гідроекології, гідротехніки з основами проектування рибницьких підприємств, генетики, розведення та селекції, годівлі риб, іхтіопатології, економіки рибницьких підприємств), сучасні водні біоресурси та аквакультуру (фізіологію та біохімію гідробіонтів, рибальство, аквакультуру природних та штучних водойм, марикультуру, акліматизацію гідробіонтів) на рівні відповідно до сучасного стану розвитку водних біоресурсів та аквакультури (ЗК7, ФК1, ФК2, ПРН12, ПРН13, ПРН14) / індивідуальні завдання
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 12 годин лекції, 18 годин лабораторно-практичні; модульний контроль (2 модулі); підсумковий контроль – диференційований залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність, командна робота
Умови зарахування	«вільне зарахування»

ДОПОВНЮЄ СТАНДАРТ ОСВІТИ І ОСВІТНЮ ПРОГРАМУ

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми</p>	Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК1. Здатність аналізувати умови водного середовища природного походження, у тому числі антропогенні впливи з погляду фундаментальних принципів і знань водних біоресурсів та аквакультури.</p> <p>ФК9. Здатність сприймати нові знання в галузі водних біоресурсів та аквакультури та інтегрувати їх з наявними</p> <p>ФК16 Здатність практично застосовувати базові знання з водних біоресурсів та аквакультури під час</p>
------------------------------	--	--	--

рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК5. Знати та розуміти основи рибництва: в гідробіології, гідрохімії, біофізиці, іхтіології, біохімії та фізіології гідробіонтів, генетиці, розведенні та селекції риб, рибальстві, гідротехніці, іхтіопатології, аквакультури природних та штучних водойм на відповідному рівні для основних видів професійної діяльності.

ЗК7. Використовувати знання і розуміння хімічного складу та класифікації природних вод, температурного режиму водойм, окиснюваності води, рН, вмісту біогенних речовин, методів впливу на хімічний склад та газовий режим води природних і штучних водойм, використання природних вод і процесів самоочищення водойм під час вирощування об'єктів водних біоресурсів та аквакультури.

ЗК8. Використовувати знання і розуміння біотопів водойм, життєвих форм гідробіонтів, впливу факторів на водні організми, їх життєдіяльність, популяції гідробіонтів та гідробіоценози, гідроекосистем, гідробіології морів, океанів, континентальних водойм під час вирощування об'єктів водних біоресурсів та аквакультури

Програмні результати навчання

виробництва риби та інших гідробіонтів у природних водоймах, коригування стану якості води, природної кормової бази та застосування інтенсифікаційних заходів.

ФК17 Здатність практично застосовувати базові знання з декоративного рибництва (акваріумістики) під час планування, проектування, виготовлення, та обслуговування акваріумів чи виставкових акваріумних комплексів. Вміння моделювати природний ареал різноманітних об'єктів аквакультури, що буде забезпечувати його, як штучне так і природне відтворення.

ПРН5. Знати та розуміти основи рибництва: в гідробіології, гідрохімії, біофізиці, іхтіології, біохімії та фізіології гідробіонтів, генетиці, розведенні та селекції риб, рибальстві, гідротехніці, іхтіопатології, аквакультури природних та штучних водойм на відповідному рівні для основних видів професійної діяльності.

ПРН9. Використовувати знання і розуміння походження та будови, способів життя, поширення рибоподібних і риб, принципів і методів систематики, біологічних особливостей рибоподібних і риб під час вирощування об'єктів водних біоресурсів та аквакультури

ПРН12. Збирати та аналізувати дані, включаючи аналіз помилок та критичне оцінювання отриманих результатів спеціальності водні біоресурси та аквакультура.

ЗК9. Використовувати знання і розуміння походження та будови, способів життя, поширення рибоподібних і риб, принципів і методів систематики, біологічних особливостей рибоподібних і риб під час вирощування об'єктів водних біоресурсів та аквакультури.

ЗК10.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК12.Прагнення до збереження навколишнього середовища

СК1.Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних

СК2.Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності

ПРН13. Знати та розуміти елементи рибництва (гідроекології, гідротехніки з основами проектування рибницьких підприємств, генетики, розведення та селекції, годівлі риб, іхтіопатології, економіки рибницьких підприємств).

ПРН14. Знати та розуміти сучасні водні біоресурси та аквакультуру (фізіологію та біохімію гідробіонтів, рибальство, аквакультуру природних та штучних водойм, марікультуру, акліматизацію гідробіонтів) на рівні відповідно до сучасного стану розвитку водних біоресурсів та аквакультури.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Модуль 1. Зоопсихологія та етологія. Форми поведінки тварин. Домінування та ієрархія.

Лекція 1.	Етологія і зоопсихологія. Історія розвитку наук.	ЛПЗ 1	Знайомство з дисципліною. Техніка безпеки при виконанні практичних занять. Термінологія і методологія.	Самостійна робота	Домінування та ієрархія у гідробіонтів (риб, ссавців) Презентація або реферат на одну обрану тему
Лекція 2.	Вродженні та набуті форми поведінки тварин				

Лекція 3.	Класифікація поведінкового континууму	ЛПЗ 2	Характеристика різних видів поведінки тварин (оборонна, дослідницька, територіальна, грумінг, будівництво притулків, ігрова).		
Лекція 4.	Основа організації співтовариств Домінування та ієрархія.	ЛПЗ 3	Біологічні ритми і поведінка, обумовлена ними. Фактори зовнішнього світу і ритми живих істот. Класифікація ритмів: годинні, циркадні (цілодобовий), місячні, сезонні, річні і багаторічні. Біологічне значення сезонної сплячки у тварин.		
		ЛПЗ 4	Змістовий модуль 1. Написання тестової контрольної роботи		
		ЛПЗ 5	Спостереження за інстинктивною поведінкою тварин у природному середовищі. Виїзне заняття.		

Модуль 2. Інстинкт і навчення. Розвиток психічної діяльності тварин. Біоетичний аспект зоопсихології.

Лекція 5.	Інстинкт і навчення (ч.1).	ЛПЗ. 6.	Робота етолога і зоопсихолога. Виїзне заняття.	Самостійна робота	Поведінка і психіка китових (кити, дельфіни та ін.) Презентація або реферат на одну обрану тему
		ЛПЗ. 7.	Робота етолога і зоопсихолога. Корекція поведінки гідробіонтів.		
Лекція 6.	Розвиток поведінки особини	ЛПЗ. 8	Аспекти гуманного ставлення до тварин та їх інтелекту. Тварини та закони. Взаємодопомога людей і тварин.		

ЛПЗ 9

Змістовий модуль 2. Написання
тестової контрольної роботи і заліку.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

1. Антіпін С.Л. Етологія сільськогосподарських тварин. Для студентів вищ. навч. закладів / С.Л. Антіпін, О.М. Бобрицька, К.Д. Югай, Х – 2010.- 136с.
2. Коляденко Н. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія: підручник / Н. В. Коляденко. — Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. — 508 с. — Бібліогр. в кінці кожного розділу.
3. Кряж И. В. Зоопсихология. Учебно-методические рекомендации. Харьков, 2002. – 34 с. © Кряж И. В., 2002
4. Мазуркевич А.Й., Карповський В.І., Камбур М.Д. та ін. Фізіологія тварин/ Підручник.- Вінниця: Нова Книга, 2010- 424 с.
5. Москаець В. Зоопсихологія і порівняльна психологія. Підручник затверджений МОН України, 2019.- 200 с.
6. Севериновська О. В. Етологія (основи поведінки тварин) : підручник для вищих навчальних закладів / О. В.
7. Севериновська, О. Є. Пахомов, В. К. Рибальченко. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – 292 с. 44-іл., 4-табл.,194-бібліогр. назв.
8. Доценко В. В. Зоопсихологія : навч. посіб. / В. В. Доценко ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків, 2019. — 240 с.

1. Гуманне та відповідальне ставлення до тварин: методичний посібник / О. М. Спектор, Л. М. Єнжеєвська, Е. А. Москалик, А. О. Хайленко. - К. : ТОВ «ЦП «Компринт», 2018. - 88 с

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 50	50% від усередненої оцінки за модулі
		до 50	підсумкове тестування
Модульне оцінювання	100 бальна сумарна	до 50	відповіді на тестові питання
		до 20	усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях
		до 30	результат засвоєння блоку самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.